

ทฤษฎีการประเมินผลการเรียนรู้และการฝึกอบรมของ Kirkpatrick

Donald K. Kirkpatrick เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา เขาเผยแพร่ความคิดของเขาครั้งแรกในปี 1959 ในวารสาร US Training and Development และนำมารวบรวมตีพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง “การประเมินผลการฝึกอบรม” ในปี 1975 โดยสำนักพิมพ์ ASTD โมเดลการประเมินผลการฝึกอบรม 4 ระดับของเขาได้กลายเป็นมาตรฐานของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั่วโลก

เขาแบ่งการประเมินผลการฝึกอบรมเป็น 4 ระดับคือ

1. การประเมินปฏิกิริยาหรือความพึงพอใจของผู้เรียน (Reaction) สำหรับวัดความรู้สึกของผู้เรียนต่อโปรแกรมการฝึกอบรม
2. การประเมินการเรียนรู้ (Learning) วัดระดับการเพิ่มขึ้นของความรู้ความสามารถ
3. การประเมินพฤติกรรม (Behavior) วัดการปรับปรุงทางพฤติกรรมและการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน
4. ผลลัพธ์ทางธุรกิจ (Business Results) วัดผลกระทบทางธุรกิจที่ได้จากโปรแกรมการฝึกอบรม

ระดับ	ชนิดของการประเมิน	รายละเอียด	ตัวอย่างของวิธีการประเมิน	แนวทางปฏิบัติ
1	การประเมินปฏิกิริยาหรือความพึงพอใจของผู้เรียน	<ul style="list-style-type: none"> ▪ วัดความรู้สึกของผู้เรียนต่อโปรแกรมการฝึกอบรม เช่น ▪ ผู้เรียนชอบหรือสนุกกับการฝึกอบรมหรือไม่ ▪ เนื้อหาของโปรแกรมเกี่ยวข้องกับงานที่ทำหรือไม่ ▪ คุ่มค่ากับเวลาที่เสียไปหรือไม่ ▪ ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อสถานที่เรียน เวลา รูปแบบการฝึกอบรมหรือไม่ ▪ ระดับของการมีส่วนร่วม ▪ ระดับของความยากง่าย ▪ ความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ใช้ 'happy sheets' ▪ แบบฟอร์มการสะท้อนความรู้สึกต่อการฝึกอบรม ▪ ปฏิบัติการต่อคำพูดที่สามารถวิเคราะห์ได้ ▪ แบบสอบถามหลังการฝึกอบรม ▪ การประเมิน online ▪ รายงานการฝึกอบรมที่ผู้เรียนเสนอต่อหัวหน้างาน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ทำเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ▪ เป็นวิธีการที่ประเมินง่ายมาก ▪ การได้ข้อมูลป้อนกลับมีค่าใช้จ่ายต่ำ ▪ ความสำคัญอยู่ที่จะต้องทราบว่าผู้เรียนไม่ผิดหวังหรือชื่นเคือง ▪ ความสำคัญที่ผู้เรียนต้องมีความประทับใจในแง่บวก

ระดับ	ชนิดของการประเมิน	รายละเอียด	ตัวอย่างของวิธีการประเมิน	แนวทางปฏิบัติ
2	การประเมินการเรียนรู้คือการวัดการเพิ่มขึ้นของความรู้หรือความสามารถทางสติปัญญาหลังการฝึกอบรมเมื่อเทียบกับก่อนการฝึกอบรม	<p>ผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่หลักสูตรต้องการให้เป็นหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตามที่ผู้เรียนต้องการหรือไม่ ▪ มีการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนไปในทิศทางที่โปรแกรมต้องการหรือไม่ ▪ ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป้าหมายของโปรแกรมหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปกติจะใช้การทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม ▪ สัมภาษณ์หรือสังเกตการณ์ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม ▪ วิธีการประเมินต้องเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับเป้าหมายของการเรียนรู้ ▪ การวัดและวิเคราะห์สามารถทำเป็นกลุ่มได้ ▪ การวัดและการให้คะแนนควรจะชัดเจนและเชื่อถือได้ ▪ สามารถใช้เอกสารในรูปกระดาษ อิเล็กทรอนิกส์ หรือ การสัมภาษณ์ในการประเมินได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ค่อนข้างง่ายแต่ใช้การลงทุนและความคิดค่อนข้างมากกว่าการประเมินระดับที่ 1 ▪ มีความชัดเจนและเกี่ยวข้องกับงานสูงในการฝึกอบรมบ้างประเภท เช่นการฝึกอบรมในเชิงเทคนิคและเชิงปริมาณ ▪ มีความยากมากขึ้นสำหรับการวัดทัศนคติซึ่งขึ้นชื่อว่าเป็นการประเมินที่ยากมาก ▪ ต้นทุนจะสูงขึ้นเรื่อยๆหากการวางแผนหรือออกแบบการประเมินไม่ดี

ระดับ	ชนิดของการประเมิน	รายละเอียด	ตัวอย่างของวิธีการประเมิน	แนวทางปฏิบัติ
3	การประเมินพฤติกรรมเป็นการวัดว่าผู้เรียนได้มีการประยุกต์ใช้ในสิ่งที่เรียนในการเปลี่ยนพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด การประเมินอาจทำได้ทันทีหรืออาจต้องรอหลายเดือนขึ้นอยู่กับสถานการณ์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้เรียนได้ทำให้สิ่งที่เรียนเกิดผลหรือไม่ เมื่อกลับเข้าไปปฏิบัติงาน ▪ ทักษะหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ถูกนำไปใช้หรือไม่ ▪ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติงานอย่างสังเกตเห็นหรือวัดได้หรือไม่ ▪ การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างยั่งยืนหรือไม่ ▪ ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้ให้คนอื่นได้หรือไม่ ▪ ผู้เรียนรับรู้การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม ความรู้และทักษะของตนเองหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ตลอดช่วงเวลาที่ต้องการในการประเมินการเปลี่ยนแปลง ความเกี่ยวข้องของการเปลี่ยนแปลง ▪ การประเมินเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งในช่วงเวลาจะได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเนื่องจากคนมักมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันในเวลาต่างกัน ▪ การประเมินต้องต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ที่เหมาะสม ▪ การประเมินจำเป็นต้องออกแบบเพื่อลดการตัดสินใจแบบอัตวิสัยของผู้สังเกตการณ์หรือผู้สัมภาษณ์ ที่อาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือหรือความสอดคล้องของการวัด ▪ ความคิดเห็นของผู้เรียนก็ค่อนข้างเป็นอัตวิสัยและไม่ค่อยน่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงต้องกำหนดการวัดในทางที่แน่นอน ▪ การประเมินแบบ 360 องศาเป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์และไม่จำเป็นต้องทำก่อนการฝึกอบรมเนื่องจากผู้ตอบสามารถตัดสินใจจากสิ่งที่เปลี่ยนแปลงหลังการฝึกอบรมได้ ▪ การประเมินผลควรออกแบบโดยให้สัมพันธ์กับดัชนีชี้วัดผลงานหลัก (KPIs) ▪ ค่อนข้างยากที่จะใช้การประเมินแบบ online ▪ การประเมินตัวเองก็อาจทำได้โดยต้องอาศัยการออกแบบตัววัดและเกณฑ์อย่างระมัดระวัง 	<ul style="list-style-type: none"> • การวัดเชิงปริมาณและการตีความการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากกว่าการประเมินระดับ 1 หรือ 2 • ระบบการประเมินอย่างรวดเร็วและง่าย ๆ ไม่น่าจะเพียงพอ • ความร่วมมือและทักษะของผู้สังเกตการณ์เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งโดยปกติก็คือผู้จัดการและเป็นสิ่งที่ควบคุมยาก • การจัดการและการวิเคราะห์สำหรับการประเมินแบบค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง เป็นสิ่งที่ยากมากหากปราศจากการออกแบบการประเมินอย่างที่ตั้งแต่นั้น • การประเมินผลในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการและการประยุกต์ใช้ เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดสำหรับการประเมิน ไม่มีประโยชน์อะไรถ้าหากการประเมินผลออกมาดีเลิศในการประเมินระดับที่ 1 แต่ล้มเหลวในการสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเมื่อกลับเข้าไปปฏิบัติงาน การประเมินผลในระดับนี้จึงมีความสำคัญมาก • ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะประสบความสำเร็จหากได้รับการสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมจากผู้จัดการ ดังนั้นเราจึงควรให้พวกเขามีส่วนร่วมตั้งแต่นั้นและควรบอกเกี่ยวกับประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับโดยเฉพาะที่สามารถไปยังระดับ 4 ได้

ระดับ	ชนิดของการประเมิน	รายละเอียด	ตัวอย่างของวิธีการประเมิน	แนวทางปฏิบัติ
4	การประเมินผลลัพธ์คือการประเมินผลกระทบต่อธุรกิจจากการปรับปรุงผลงานของผู้เรียน	ตัววัด โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นดัชนีชี้วัดหลักของธุรกิจ เช่น ปริมาณ มูลค่า ระยะเวลา ผลตอบแทนการลงทุน อัตราการลาออก ระดับการยอมรับด้านคุณภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ตัววัดหลายตัวอาจจะเป็นสิ่งที่ปฏิบัติอยู่แล้วในองค์กร เช่น Dashboard รายงานผลผลิต คุณภาพ อัตราการลาออก ▪ ความท้าทายคือการระบุว่าตัววัดตัวใดที่เป็นผลมาจากผู้เรียน ดังนั้นมันเป็นสิ่งที่สำคัญและตกลงเกี่ยวกับความรับผิดชอบและสิ่งที่ผู้เรียนต้องเกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจว่าเราจะวัดอะไร ▪ กระบวนการประเมินผลจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับ training input ▪ ความล้มเหลวในการเชื่อมโยงกับชนิดของ training input จะทำให้ส่งผลต่อการประเมินผลการฝึกอบรม ▪ การประเมินเชื่อมโยงการประเมินผลประจำปีควรเชื่อมโยงผลลัพธ์ทางธุรกิจที่ได้จากการฝึกอบรมด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ สำหรับปัจเจกบุคคลการประเมินผลลัพธ์ไม่ใช่สิ่งที่ยาก แต่หากเป็นการประเมินในระดับรวมทั้งองค์กรค่อนข้างเป็นสิ่งท้าทาย เนื่องจากขึ้นอยู่กับผู้จัดการ ความถี่และขนาดของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง, การเปลี่ยนแปลงบทบาทและความรับผิดชอบ ความซับซ้อนของกระบวนการ ▪ นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกอาจส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานทำให้ไม่ทราบผลกระทบที่แท้จริงของผลงานว่ามาจากปัจจัยใด